

<http://www.czechdesign.cz/index.php?status=c&clanek=2096&lang=1>

[Dagmar Koudelková](#) - 24.03.2010

Sektor - universální, skladebný, praktický, cenově dostupný širokým vrstvám obyvatelstva. Tak nějak by mohla znít reklama na skladebný nábytek, který si pamatujeme z časů bývalého režimu.

Většina Čechů si pod pojmem sektor vybaví Universal, systém vyráběný od roku 1971 neuvěřitelných 27 let. Svého času patřil k nejběžnějšímu vybavení domácností, kanceláří i veřejných prostor - nacházel se ve školách, v úřadech, nemocnicích, dětských pokojích i v domácích pracovnách. V 80. letech jsme jím byli doslova zahlceni a přesyceni.

Mladší generace zažila až pozdější, úspornou modifikaci: uniformní skříňky, jejichž dvířka často nedoléhala, zásuvky se špatně otevíraly a povrch „zdobily“ oštípané hrany. O sektorovém nábytku se nejspíš i proto vyjadřuje poněkud hanlivě. Právem i neprávem.... Skladebný nábytek je totiž v základním principu nepřekonaný a pravděpodobně nepřekonatelný: umožňuje sestavení jednotlivých dílů dle konkrétních potřeb, představ a velikosti prostoru a i v současnosti zůstává nejvhodnějším vybavením pro byty nevelkých rozměrů. A jeho vzhled nebolí - řečeno módním slůvkem - design? Ten může být naprosto současný, moderní...

O poválečném sektoru by mohli dlouze vyprávět nábytkáři zaměstnaní ve výzkumných pracovištích a jako podnikoví návrháři, pamětníků meziválečných počátků však už bohužel mnoho nežije. Jsme tedy odkázáni především na dobové časopisy, které na svých stránkách ukazují a popisují vývojově nejdůležitější typy, firemní katalogy, jichž se ovšem mnoho nedochovalo, a na několik odborných publikací, které se tomuto tématu věnují. Tehdy se sice neužíval pojem sektor, hovořilo se o nábytku přistavovacím a později sestavovacím či skladebném, šlo však o jeho přímého předchůdce.

Dvacátá léta a Jan Vaněk

Ještě na počátku 20. let, v období tzv. rondokubismu a stylu art deco, ovládaly nábytek **dekorativní tendence a historizující prvky**. Kolem poloviny desetiletí však v požadavcích na bytové vybavení začala nad estetickými kritérii převažovat funkčnost. Jaká fakta vedla v té době k zjednodušení tvaru, zmenšení rozměrů a k proměně typů nábytku? Nejpádňjším důvodem byla bytová krize přetrvávající po skončení první světové války ještě řadu let. Pro střední a nižší společenské vrstvy bylo třeba zajistit levné, kvalitní, hygienické bydlení a základní bytové zařízení.

Východiskem se zdál být účelně řešený byt nevelkých rozměrů. Přední architekti a teoretici se začali důsledně zabírat problematikou dispozičního uspořádání malého bytu a odpovídajícího vhodného vybavení - připomeňme Karla Teigehe a jeho teorii tzv. minimálního bytu, podrobně popsanou v knize Nejmenší byt. Nové koncepci bytů a přesné organizaci provozu v nich zákonitě přestaly vyhovovat stávající ucelené nábytkové soubory a v obrysu bohatě tvarovaný nábytek. Radikálně se proměnila například tradiční jídelna - její funkci převzal obývací pokoj. Sestava, v níž dominoval mohutný bufet, skleník a velký rozkládací jídelní stůl, byla nahrazena variabilnějším, skladnějším, lehčím nábytkem, který bylo možné kombinovat a doplňovat.

Od počátku 20. let se stále častěji v studiích zahraničních i domácích tvůrců a teoretiků a na stránkách odborných časopisů objevují pojmy typ, typizace, standard a strojová výroba. Předznamenaly další etapu v dějinách bydlení a bytové kultury, jejímž charakteristickým produktem se stal průmyslový výrobek odlišných estetických i funkčních kvalit. Jedině průmyslový, sériový, typový nábytek mohl nově definovaným požadavkům vyhovět. Zrodil se nový životní styl, v němž měl určující místo moderní, účelný nábytek, který měl být neokázale hezký, praktický, trvanlivý, současně také levný a výrobně jednoduchý.

V českých zemích, které tehdy nijak nezaostávaly za zahraničím, jsou počátky průmyslové výroby nábytku spojovány s brněnskými Spojenými uměleckoprůmyslovými závody. Již v prvních letech po založení patřily k největším a nejlépe vybaveným nábytkářským podnikům v Evropě. Díky ambicím, progresivnímu vedení a osobní angažovanosti prvního ředitele Jana Vaňka (jeho třebíčský závod se stal součástí Spojených UP závodů) se podařilo výrobní sortiment velmi rychle orientovat novým směrem: pro značku UP v té době navrhovali čeští architekti (J. Grunt, F. Plhoň, J. Syříš, E. Wiesner) i známí rakouští a němečtí návrháři (H. Gorge, B. Paul, J. Hoffmann), v časopise Bytová kultura publikovali vynikající domácí a světoví architekti včetně A. Loose, L. Corbusiera nebo J. P. Ouda, někteří z nich v Brně přednášeli a s firmou zůstali v užším kontaktu.

Jan Vaněk se do dějin Spojených UP závodů zapsal nejen jako ředitel, ale také jako zručný návrhář a grafik, pod jehož vedením byl v Brně zaveden výrobní program typového nábytku a utvořena podoba kultivovaných propagačních materiálů firmy. Již za svého působení v Třebíči prokázal Vaněk, který získal zkušenosti za studií v Německu, jasný názor na podobu moderní bytové kultury, v UP závodech jej dokázal dále rozvinout a konkretizovat.

Těsně před polovinou 20. let minulého století navrhl Vaněk dva na svoji dobu nezvykle moderně řešené kusy nábytku jednoduchého kubického tvaru - sekretář s odklopnou přední deskou a úzkou skříňku na soklu, využívanou nejčastěji jako knihovnička. Hladká forma umožňovala přistavit skříňky k sobě a vytvořit jednoduchou sestavu. Nevadil ani fakt, že skříňky měly různou hloubku a že knihovnička měla nízký sokl, zatímco sekretář byl posazen na nožky. Tento „přistavovací“ skříňový nábytek se stal základem pro další vývoj a rozpracování. Později, v době, když již Jan Vaněk po odchodu z UP závodů působil v rámci své firmy SBS, se často objevoval v barevném provedení.

Přistavovací nábytek předznamenal historicky novou etapu vývoje nábytku. Jeho pokračováním se stal tzv. nábytek sestavovací, který začaly Spojené UP závody vyrábět od roku 1928. „Sestavovací nábytek ... je jednotného stylu, vázaných rozměrů a lze jej doplňovat jak do šířky, tak do výšky. Hodí se pro knihy, přístroje, prádlo i šaty.“ Takto charakterizoval Jindřich Halabala ve 30. letech minulého století skříňový nábytek nového typu. O sestavovacím nábytku více přístě a také ve vydáních [Stolařského magazínu](#) ☞.

Převzato z časopisu [Stolařský magazín](#) ☞

Náhledy

- [Kresby typového nábytku Jana Vaňka z let 1924-1925](#)

- [Produkce Spojených UP závodů směřovala k zjednodušení tvaru, na počátku 20. století](#)

- [Sektorový nábytek Universal je dílem Jindřicha Halabaly z roku 1971](#)

• [Vaňkův skříňový nábytek z doby kolem roku 1924](#)

Google reklamy

Další články z této sekce

- 08.04.2010 [Jiří Pelcl a jeho studenti v vystavují v Maďarsku](#)
- 07.04.2010 [Prasklý balon jako vizuál](#)
- 06.04.2010 [Electrolux Design Laboratory - příležitost pro mladé talenty](#)
- 02.04.2010 [Vysoká škola uměleckoprůmyslová se chystá do Milána](#)
- 02.04.2010 [Alessi v Praze](#)
- 23.03.2010 [Týden módy v Amsterdamu](#)
- 19.03.2010 [Všichni chceme Design pro všechny](#)
- 18.03.2010 [Beseda s Denisou Myškovou broběhla s japonskou atmosférou](#)
- 17.03.2010 [Thonet-Mundus a ti další](#)
- 16.03.2010 [Hledá se nejvtipněji zařízený pronajatý byt](#)

Bookmarks

- [del.icio.us](#)
- [digg.com](#)
- [linkuj.cz](#)
- [jagg.cz](#)
- [vybrali.sme.sk](#)

- [Česká verze](#)
- [English version](#)
- [Versione italiana](#)

Hledat

- [Živě](#)
- [Teorie](#)
- [Praxe](#)
- [Adresář](#)
- [100 let designu](#)
- [O projektu](#)